

فرهنگ خدمت از منظر نهج البلاغه

www.ketab.ir

سید مهدی میرعلی اکبری

سرشناسه	: میرعلی اکبری، سید مهدی، ۱۳۶۲-
عنوان و نام پدیدآور	: فرهنگ خدمت از منظر نهج البلاغه / سید مهدی میرعلی اکبری.
مشخصات نشر	: قم: میراث ماندگار، ۱۴۰۱.
مشخصات ظاهری	: ۱۲۸ ص.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۳۱۴-۸۷۸-۹
وضعیت فهرست نویسی	: فیا
یادداشت	: کتابنامه، ص. ۱۲۶ - ۱۲۸.
موضوع	: علی بن ابی طالب (ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. -- دیدگاه درباره خدمات اجتماعی
موضوع	: -- Views on social service ۶۶۱-۶۰۰ Ali ibn Abi-talib, Imam I,
موضوع	: علی بن ابی طالب (ع)، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق. نهج البلاغه -- خدمات اجتماعی
موضوع	: Ali ibn Abi-talib, Imam I. . Nahjol - Balaghah -- Social services
موضوع	: خدمات اجتماعی -- جنبه های مذهبی -- اسلام Social service -- Religious aspects -- Islam
رده بندی کنگره	: ۰۹/VP۳۸
رده بندی دیویی	: ۹۵۱/۲۹۷
شماره کتابشناسی ملی	: ۸۰۵۰۱۱

• عنوان: فرهنگ خدمت از منظر نهج البلاغه

• نویسنده: سید مهدی میرعلی اکبری

• قیمت: ۱۲۰,۰۰۰ تومان

• انتشارات: میراث ماندگار

• چاپ: مبین

• شمارگان: ۵۰ جلد

• نوبت چاپ: اول ۱۴۰۲

• شابک: ۹ - ۸۷۸ - ۳۱۴ - ۶۰۰ - ۹۷۸

آدرس ناشر: قم، ساختمان ناشران، پلاک ۳۱۸

تلفن: ۰۲۵۳۷۸۴۲۳۹۸

فهرست

مقدمه	۹
فصل اول: مبانی نهادینه‌سازی فرهنگ خدمت	۱۳
مفاهیم اصلی	۱۵
نهادینه‌سازی	۱۵
فرهنگ	۱۷
معنای لغوی فرهنگ	۱۷
فرهنگ در اصطلاح	۱۸
خدمت	۱۹
فرهنگ خدمت	۲۰
نظام	۲۰
معنای لغوی نظام	۲۰
معنای اصطلاحی نظام	۲۱
مبانی بینشی	۲۲
توحید	۲۲
توحید در مدیریت	۲۲
توحید در اطاعت	۲۷
توحید در استعانت	۳۲
اعتقاد به مدیریت انسان کامل	۳۵

استخلاف	۳۵
عصمت	۳۷
علم	۳۹
آخرت گرایی	۴۱
اعتقاد به تأثیر آخرت در مدیریت	۴۲
اعتقاد به پاسخگویی در مقابل خدا	۴۵
اعتقاد به محاسبه و محاکمه	۴۸
مبانی ارزشی	۵۰
اصل اخلاص	۵۱
تکلیف گرایی	۵۳
عمل صالح «حسن فعلی + حسن فاعلی»	۵۶
تقدم امر معنوی بر امر مادی	۵۸
اصل جود	۶۱
بخشش خالصانه	۶۲
تجرد از منت	۶۲
اعتدال	۶۳
اصل محبت	۶۳
اصل جهاد	۶۵
ایمان و اخلاص	۶۶
تقدم معنویات بر مادیات	۶۷
بذل مال و جان	۶۷
فرهنگ جهادی و خدمت رسانی	۶۸
اصل عدالت	۶۹
فصل دوم: مؤلفه های نهادینه سازی فرهنگ خدمت	۷۳
امانت انگاری حکومت	۷۵
تبلیغ امانت انگاری	۷۵

اثرات خیانت در امانت	۷۸
ترویج امانت انگاری حکومت	۷۸
ساده‌زیستی	۸۱
تبلیغ ساده‌زیستی	۸۲
دنیا در نگاه امام علی <small>علیه السلام</small>	۸۳
یکم. دنیا بی ارزش تر از استخوان خوک مرده در دست جزامی	۸۵
دوم. پست تر از برگی نیم جویده در دهان ملخ	۸۵
سوم. پست تر از آب بینی بز زکامی	۸۶
پیامبران الگوهای ساده‌زیستی	۸۷
ترویج ساده‌زیستی	۸۸
نمونه‌هایی از ساده‌زیستی امام علی <small>علیه السلام</small>	۹۱
مهرورزی	۹۳
تبلیغ مهرورزی	۹۴
ترویج مهرورزی	۹۶
حفظ جان و مال آزادی مردم، «راعی»	۱۰۰
تبلیغ راعی	۱۰۲
ترویج راعی	۱۰۵
دفاع از آزادی	۱۰۵
دفاع از مال	۱۱۱
دفاع از جان	۱۱۴
مردمی بودن حاکم	۱۱۵
تبلیغ مردمی بودن حاکم	۱۱۶
ترویج مردمی بودن حاکم	۱۲۱
خاتمه	۱۲۴
منابع	۱۲۶

مقدمه

یکی از مهم‌ترین فلسفه‌های تشکیل نظام اسلامی در کنار پاسداری از کرامت انسانی، خدمت به بندگان خدا و حل مشکلات عمرانی، فرهنگی، اقتصادی و... است. نمی‌توان با تشکیل حکومت سرپرست مردم شد، اما پاسخگوی نیازهای مردمی و معنوی آنها نبود. مردم باید در تعامل با حکومت و دولتمردان احساس رضایت کنند؛ چراکه این رضایت موجبات رسیدن حکومت به اهدافش را فراهم می‌آورد.

بی‌شک در جامعه دینی ضعف و ناکارآمدی ساختارها، سازمان‌ها، مدیران و مسئولان به پای دین نوشته و باعث دین‌گریزی مردم می‌شود. خدمت‌گذاری و خدمت‌رسانی باید فرهنگ غالب در میان کارگزاران نظام اسلامی نهادینه شود تا اسلام کارآمدی خود را به منصفانه ظهور برساند و برای کسب رضایت خالق متعال، رضایت مخلوق را کسب کند.

هنگامی که در جامعه‌ای حکومتی تشکیل می‌شود یکی از فلسفه‌های تشکیل حکومت و یکی از دلایل اعتماد مردم به حاکم، برآورده شدن نیازهای اجتماعی مردم است. حاکم برای جامعه عمل پوشاندن به این خواسته، نیاز به اعوان و انصاری دارد. حاکم و اطرافیانش هیچ‌گاه نباید

فلسفه وجود خود که خدمت به آحاد جامعه است را فراموش کنند و در پی رسیدن به علایق شخصی، وظایف اصلی را وانهند. آنان باید همواره رسیدگی به مشکلات جامعه و رفع نیازهای مردم را سرلوحه کار خود قرار دهند تا از بالاترین سرمایه یک حکومت که اعتماد و حمایت مردم است، برخوردار باشند.

بدون نهادینه‌سازی فرهنگ خدمت به مردم، هم در روند اجرای قانون مشکلاتی بروز خواهد کرد، هم در استحکام پیوندهای اجتماعی خللی پدید خواهد آمد. بر اساس این، لازم و ضروری است تا برای حفظ جان و مال و آزادی مردم، راهکارهایی برای نهادینه‌سازی فرهنگ خدمت و احساس مسئولیت بیشتر در انجام وظایف اجتماعی باشیم.

با توجه به اینکه نوع احکام و برنامه‌های اسلام، به جنبه‌های اجتماعی توجه ویژه‌ای دارد، در این راستا یکی از تکالیف مهم اسلامی ضرورت توجه و اهتمام به امور مسلمانان است؛ از این رو، ارائه راهکارهای فرهنگ‌سازی از منظر اسلام به خصوص از منظر نهج البلاغه ضرورت مضاعف پیدا می‌کند. در حرکت به سمت این هدف مقدس باید به سؤالات زیر پاسخ دهیم: راهکار نهادینه‌سازی فرهنگ خدمت در نظام علوی از منظر نهج البلاغه چیست؟ مبانی نهادینه‌سازی فرهنگ خدمت چیست؟ مؤلفه‌های نهادینه‌سازی فرهنگ خدمت از منظر نهج البلاغه چیست؟

نهادینه‌سازی فرهنگ خدمت مبانی و مؤلفه‌هایی دارد که شناخت، تبلیغ و ترویج آنها موجب نهادینه‌سازی آن می‌شود. برای نهادینه‌سازی فرهنگ خدمت در یک جامعه باید در گام نخست مبانی اندیشه‌ای جامعه

اصلاح شود و سپس مؤلفه‌های نهادینه‌سازی فرهنگ خدمت عرضه شده، مورد توجه و عنایت قرار گیرد.

با توجه به دشواری کار در حوزه فرهنگ، تمرکز بر مبانی فرهنگ خدمت در راستای نهادینه‌سازی آن بسیار مهم است. هر نوع فرهنگ‌سازی اجتماعی متأثر از مبانی بینشی و ارزشی است که در نهایت به ایجاد فرهنگی خاص منتهی می‌شود؛ از جمله مبانی بینشی فرهنگ خدمت می‌توان به بحث توحید در مدیریت، استعانت و اطاعت اشاره کرد. مبانی ارزشی آن نیز شامل تکلیف‌گرایی، تعبدی بودن فعل سازمانی، عمل صالح «حسن فعلی + حسن فاعلی»، و تقدم معنویت می‌شود.

در زمینه بررسی سبک‌های مدیریت امام علی علیه السلام تحقیقات بسیار زیاد و چشمگیری صورت گرفته است و شرح نهج البلاغه نیز به صورت جسته و گریخته به این سبک‌ها اشاره کرده‌اند. بررسی نهج البلاغه و سیره عملی امام علی علیه السلام بیانگر مؤلفه‌هایی از قبیل امانت‌انگاری حکومت، ساده‌زیستی و مردمی بودن حاکم، دفاع از جان و مال و آزادی مردم، و مهرورزی حاکم است. ایجاد این مؤلفه‌ها در مدیران و حاکمان زمینه‌های نهادینه‌سازی فرهنگ خدمت را مهیا می‌کند.

ما در این کتاب به دنبال نهادینه کردن فرهنگ خدمت با کمک نهج البلاغه هستیم؛ چراکه حکومت علوی که متکی بر نظرات یک معصوم است می‌تواند منبعی جامع و کامل برای کشف این فرهنگ و الگوبرداری و نهادینه‌سازی آن باشد. امید است با این رویکرد بتوانیم نحوه نهادینه‌سازی فرهنگ خدمت را در نظام اسلامی استخراج و برای استفاده کارگزاران نظام اسلامی آماده ارائه کنیم.